

et de ventre ejus fluent aquæ vivæ (Joan. vii). Et A secutus evangelista exposuit, ad quem potum nos invitaret, dicens: *Hoc autem dixit de spiritu quem accipientes erant credentes in eum (ibid.)*. Quem, nisi spiritum charitatis, quem mundus non potest accipere, sed soli accipiunt qui vere credunt in eum? Ex hoc ergo fonte hauriamus nobis aquas desideriorum, ipsasque partiamur in geminos rivulos; ut, sicut unius ejusdemque charitatis sunt duo præcepta, ita sint et gemina desideria, quibus impleantur ipsa præcepta. Aliud est enim desiderium, quo Deus propter seipsum, aliud quo proximus diligitur in Deo, vel propter Deum. In illo nullus modus, sed ex toto corde, tota anima, tota virtute diligitur Deus: in hoc autem præscribitur modus quidam, cum dicitur: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum (Matth. xix)*. Illo flagrabat Propheta, cum diceret: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (Psal. xli)*; et item: *Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini (Psal. lxxxiii)*. Hoc exhibebat Paulus Romanis, quibus scribebat: *Desidero enim videre vos, aliquid ut impertiar vobis gratiæ spiritualis (Rom. i)*. Et Dominus in Evangelio discipulis suis: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare*

et vobiscum, antequam patiar (Luc. xxii). Et notandum quod ad illud excitatur mens humana spiritualiter tribus affectionibus, ac provehitur. Unde etiam Deum diligere toto corde, tota anima, tota virtute jubetur, et quidem prima dulcis, secunda prudens, tertia est fortis. Primam habebat Petrus, cum Domino mori dissuaderet, ex corde enim dulciter diligebat, ejus passionem expavescerebat; sed cum audiret *Vade retro, Satana, non sapis ea quæ Dei sunt, sed quæ hujus mundi (Marc. viii)*, his verbis correptus, et intelligens quid boni haberet mors Christi, cœpit tota anima prudenter diligere, quem prius tantum dulciter diligebat ex toto corde: necdum vero diligebat tota virtute, quod si faceret, nec propter mortis discrimen eum negaret. At vero post resurrectionem et ascensionem dato desuper Spiritu, tunc demum tota virtute dilexit; pro quo etiam horrendum crucis supplicium postmodum subire non expavit. Erga charitatem quoque proximi exercemur tripliciter, ut vel ædificetur ipsa charitas, ubi non est; vel augeatur ubi est; vel certe caveamus ne pereat, aut minuatur ubi est. Quisquis autem hanc puro affectu erga proximum operabitur, illam procul dubio, quæ Dei est uberius promerebitur.

DROGONIS CARDINALIS

OPUSCULUM

DE SEPTEM DONIS SANCTI SPIRITUS

SEU

De septiformi gratia Spiritus sancti, ac de beatitudinibus.

(Biblioth. Patr. itid., p. 544.)

Prima gratia est timor Domini; qui hanc habet, C omnem odit iniquitatem, juxta illud Psalmistæ: *Iniquitatem odio habui et abominatus sum, omnem viam iniquitatis odio habui (Psal. cxviii)*. Scriptum namque est: *Timor Domini odit malum (Prov. vii)*; et item: *Time Deum, et recede a malo (Prov. iii)*. Et de Job dicitur: *Vir timens Deum, et recedens a malo (Job i)*. Sine hac gratia, gratiarum prima, quæ totius religionis exordium est, nullum bonum pullulare vel manere potest. Sicut enim securitas, vel desidia, causa et mater est omnium delictorum; sic timor Domini radix et custos est omnium bonorum: unde scriptum est: *Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua (Eccli. xxvii)*. Omnium namque virtutum ædificium illico vergit in præcipitium, si hujus gratiæ amiserit præsidium: unde Salomon ait: *In timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et præ-*

stolatio tua non auferetur (Prov. xiii.) Hinc et Apostolus dicit: *Cum metu et timore vestram salutem operamini (Philipp. ii)*. Et quid plura? Connexa sunt simul timor et religio; non manere potest alterum sine altero. Unde Simeon est dictus *vir justus, et timoratus (Luc. ii)*. Hinc etiam in lege scriptum est: *Dominum Deum tuum timebis, et illi soli servies; ipsi adhærebis (Deut. vi)*. Unde Salomon ait: *Deum time, et mandata ejus observa (Eccl. xii)*. Hæc autem taliter habere debemus; qualiter se asserit habuisse Job beatissimus: *Semper quasi tumentes fluctus super me Dominum timui (Job xxxi)*. Per hunc Dei timorem universa deserimus, mundo abrenuntiamus, nosque ipsos, sicut Dominus ait, abnegamus: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum (Matth. iv)*. Iste ergo divinus timor, qui cum quem perfecte imbuat, paupertati subjicit, et a malo dividit, ita est primus in ordine gratiarum, sicut paupertas in serie beati-

tudinum. De qua Dominus eam in cæterarum fundamento virtutum ponens, ait: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v).

Secundum charisma est spiritus pietatis, illi secundæ quæ in Evangelio ponitur beatitudini consimilis: De qua Dominus sic ait: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram* (Matth. v): De talibus Dominus in Isaiâ dicit: *Spiritus Domini super me, ad annuntiandum mansuetis misit me* (Isa. vi). Moyses quoque mitissimus erat super omnes homines qui morabantur in terra (Num. xii): de talibus Job dicit: *Dominus ponit humiles in sublime, et moerentes erigit sospitate* (Job v.) Hinc Salomon ait: *Gloriam præcedet humilitas, et humilem spiritum suscipiet gloria* (Prov. xv). Unde illud de Domino dicitur: *Humiles spiritu salvabit* (Psal. xxxiii); econtra de superbis dicitur: *Deus superbis resistit* (Jac. iv). — Ante ruinam exaltabitur spiritus: *superbum sequitur humilitas* (Prov. ii). Superbia de supernis ad ima præcipitat: humilitas de imis ad superna elevatur. Angelus enim in cælo superbiens ad tartara corruit: homo in terra se humilians ad cælos ascendit. Tanto vero quisque debet esse humilior, quanto est sublimior; unde scriptum est: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam* (Eccli. iii). Hinc ipse Dominus ait: *Qui voluerit inter vos esse primus, erit vester servus* (Matth. xx). Item: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus* (Luc. xvii). Iterum ipse ait: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xv). Sine hac humilitatis virtute, et reliquæ virtutes nequeunt prodesse: unde beatus ait Gregorius: *Qui virtutes sine humilitate congregat, est quasi qui in vento pulverem portat*. Sicut enim pulvis venti validi dispergitur flatu: sic omne bonum inanis vento gloriæ rapitur. Multo etiam melius est peccatorem esse humilem, quam justum arrogantem: quod a Domino evidenter ostenditur, ubi Publicanus et Pharisæus in exemplum adducitur (Luc. xviii). Sicut enim quidam sapiens ait: *Melior est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio*.

Tertium donum est spiritus scientiæ, de qua legitur in Salomone: *Qui addit scientiam, addit et dolorem* (Eccli. i). Vera namque scientia est, scire nos mortales et caducos et fragiles esse, et in hoc exsilio, in hoc ergastulo, in hac peregrinatione, in hac valle lacrymarum, in hoc loco miseriarum dolere atque lugere. Unde dicitur in tertia beatitudine, huic tertio dono congruente: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v). Item: *Væ vobis qui nunc ridetis, quia lugebitis* (Luc. vi)! Hinc Salomon ait: *Risus dolori miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat* (Prov. xiv). — *Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis?* (Eccli. xxii.) — *Cor sapientium ubi tristitia, et cor stultorum ubi lætitia* (Eccli. vii). Vera igitur scientia est scire omnia mundana caduca ac momentanea et incerta esse, iuxta id quod legitur in Salomone: *Cuncta subjacent*

vanitati, de terra facta sunt, et in terram pariter revertentur (Eccli. iii). Item: *Vidi quæ fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas, et afflictio spiritus* (Eccli. i).

Quarta est gratia spiritus fortitudinis quartæ in Evangelio beatitudini similis, de qua dicitur: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. v). Qui enim justitiam esurit, et silit, contra quælibet adversa factus est insuperabilis, et imperterritus existit. Unde Salomon ait: *Justus quasi leo confidens absque terrore erit* (Prov. xxviii). Item: *Non contristabit justum quidquid ei acciderit* (Prov. xii). Hoc spiritu fortitudinis pleni fuere omnes prædicti illi, de quibus Apostolus loquitur sic: *Sancti ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circueverunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, et in speluncis, et in cavernis terræ* (Hebr. xi). Hoc spiritu præditus confidenter aiebat Apostolus: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius* (Rom. viii)? etc. Iste spiritus omnem Ecclesiam sustinet et regit, atque adversus hostiles insidias instruit ac munit. Unde sponsus in sponsæ preconio sic dicit: *Pulchra es, amica mea, suavis et decora sicut Hierusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. vi).

Quintum donum est spiritus consilii, qui aliis facit compati ac misereri, illi competens de qua dicitur quinta beatitudini: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v). Hinc et Salomon ait: *Qui pronus est ad misericordiam, benedicitur* (Prov. ii). Hanc autem principaliter trifariam exercemus: vel quando sex ejus, quæ in Evangelio leguntur, opera implemus, vel quando delinquentes corrigere et ad bonum reducere studemus: vel quando injurias nobis illatas facillime indulgemus. Iste secundus clementiæ modus, sive consilii spiritus, Deum fecit semetipsum exinanire, et formam servi accipere (Philipp. ii): scilicet ut sic posset ovem errantem corrigere, et ad proprium ovile reducere; unde Apostolus ait: *Semetipsum dedit pro peccatis nostris, ut nos eriperet de præsentis sæculo nequam* (Gal. i). Huic vero consulendi modo sic oportet insistere, ut injungitur ab Apostolo monente: *Insta opportune, importune; argue, increpa, obsecra* (I Tim. iv). Et est alius consulendi modus, scilicet discretionis virtus, qua veras a palliatis vel simulatis virtutibus discernimus: qua etiam ipsum Satanam hypocrisis auctorem cautè dignoscimus: *Ipse enim Satanas, ut ait Apostolus, transfiguratur se in angelum lucis* (II Cor. xi); et juxta beati Cypriani dictum: *Ministros suos subornat, velut ministros justitiæ, noctem asserentes pro die, interitum pro salute*. Ista quidem virtus, cæterarum virtutum magistra ac domina, omnes alias proinde temperat ac superna

gubernat, et ne citra vel ultra licenter evagentur, A imperialiter ac discrete conservat. Unde Boetius ait: Virtutes medium tenent; si vel infra vel ultra quam oportuerit fiat, a virtute disceditur.

Sexta gratia est *sipirtus intellectus*. Ille sextæ beatitudini, de qua in Evangelio dicitur, congruus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v). Nisi enim mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, mystica, ac divina liquide intelligere nequit. Nam sicut scriptum est: *Spiritus sanctus disciplinae effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu* (Sap. 1); unde Salomon ait: *Abominatio Domini, cogitationes malæ* (Prov. xv). Hinc alibi dicitur: *Perversæ cogitationes separant a Deo* (Sap. 1). Qui ergo vult sincerum ac lucidum intellectum habere, pravarum cogitationum phantasias ac nebulas studeat B effugare, omni diligentia et cautela cor suum servare. Unde Salomon ait: *Omni custodia serva cor tuum; quia ex ipso vita procedit* (Prov. iv).

Septimum donum est *spiritus sapientiæ*, scilicet quidam internus sapor ac suavissimus gustus; unde

in Ecclesia psallitur: *Gustate, et videte quoniam sua vis est Dominus; vacate, et videte: Accedite ad eum et illuminamini* (Psal. xxxiii, xlv). Hoc divinæ sapientiæ interno gustu superna prælibamus, videlicet contemplantes quam amœnum, quam jucundum sit cœlicolis interesse? ubi nil poterit quod displiceat, adesse, nil quod placeat abesse. Ista septima gratia illi septimæ beatitudini congruit, de qua Dominus dicit: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v). Qui enim mentem pacificam et serenam habent, de supernis dulcius sapiunt et subtilius vident. Nam quo quisque est potentior, eo probatur esse et sapientior. Unde Salomon ait: *Doctrina viri per patientiam noscitur* (Prov. xix). De talibus alibi dicitur: *Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum* (Psal. cxviii). Hæ septem gratiæ sunt septem mulieres virum unum apprehendentes, septem spiritus super florem requiescentes; septem in candelabro lucernæ lucentes, septem in lapide oculi, septem spiritus ante thronum Dei.

DROGONIS CARDINALIS

LIBER

DE DIVINIS OFFICIIS

SEU

HORIS CANONICIS.

(Biblioth. vet. Patr. ibid., p. 345.)

Cur matutinæ laudes a fidelibus celebrantur.

Dominus filios Israel dura de servitute Ægypti, et de sub manu Pharaonis educturus, post multa miracula quibus induratum cor Pharaonis emollire non potuit, unum et hoc ultimum potenter operatus est; primogenita Ægyptiorum angelo percussente interficiens; quo et Pharaonem cum suis vehementer exterruit, et populum suum mirabiliter liberavit. Præcepit enim per Moysen populo Israel, ut omnes singuli per familias et domos suas agnum immaculatum tollerent, ejusque carnibus, juxta id quod eis mandatum est, comestis, de sanguine ipsius super postes domorum suarum ponerent; ut hoc signo angelus percussens, quæ ipsorum erant intacta præteriret. Media vero nocte vastator angelus adveniens ubi signa sanguinis in postibus conspiciebat, pertransiens, domosque Ægyptiorum ingrediens, per singulas earum necabat primogenita, primogenitis filiorum Israel reservatis omnibus. Hac virtute miraculi compulsus est rex Ægyptius dimittere populum Domini (Exod. xii, xiii). Quo in facto liberatio nostra

C figurabatur, quam in nobis quotidie Dominus spiritaliter operatur; per quam viri filii Israel efficiuntur. Israel enim *videns Dominum* interpretatur. Filii autem qui a sanctis Patribus Dominum videntibus in fide, et cæteris quibus Deus videtur, generati sumus. Quia igitur miraculum illud medio noctis actum est, nos quoque ad nocturnas vigilias cum Propheta dicente: *Media nocte surgebam ad constendum tibi* (Psal. cxviii), consurgere debemus, ut ab invisibili Pharaone, id est diabolo, et ab Ægypti servitute, a tenebrarum scilicet operibus, cooperante Divina gratia, liberemur. Nocturnis ergo vigiliis orandum est Dominus, ut gladio verbi sui invisibiliter penetrantis, opera vitæ nostræ prioris tenebræ in nobis percussat et adhibilet, quæ per Ægyptiorum primogenita significari novimus: in quibus etiam Pharaoni, id est regi tenebrarum, captivati servivimus. *Qui enim facit peccatum, servus est peccati* (Joan. viii). Dum enim propriis obediremus voluptatibus, sicut ait Apostolus, *Fuistis aliquando tenebræ* (Ephes. v), malignis spiritibus excecati obedivimus; nunc autem conversi, et